

Модуль 1.

Як ідентифікувати наше середовище (практичне заняття)

Для того, щоб ефективно реалізувати себе як громадянина, потрібна співпраця з іншими людьми, розуміння їхніх цінностей, поглядів на світ і життєвих потреб. Не менш важливою є інформація про свою малу батьківщину (це може бути як вулиця, мікрорайон, так і населений пункт чи цілий регіон), її історію, проблеми та потенціал. Адже все вищеперелічене об'єднує не лише почуття прихильності до близького та добре знайомого, а й громадянська відповідальність за навколишню дійсність.

Можливо, ви були свідками того, як на вулиці чи в інших громадських місцях спеціально підготовлені люди (інтерв'юери) проводять опитування громадськості з тих чи інших питань (наприклад, опитування батьків школярів щодо умов навчання їхніх дітей, покупців у магазині щодо рівня обслуговування, вивчення політичних симпатій чи визначення переможців під час виборів (екзит-пол) тощо).

Задля кращого розуміння людей, які нас оточують, а також визначення проблем і потреб місцевої громади, можна скористатися низкою методів збору інформації, зокрема провести **опитування**, найбільш популярним видом якого є **анкетування**.

Анкетування як різновид опитування

Розробка питальника на будь-яку тему здається легким і простим завданням, адже кожного дня ми ставимо безліч запитань, щоб розв'язати різні побутові ситуації. Однак у науковому дослідженні запитання стають дослідницькими інструментами, і потрібно звертати увагу на особливості їхнього формулювання та зведення в анкету.

■ **Анкетування** — письмове опитування за допомогою анкети. Це один з найпопулярніших методів збору інформації. До нього вдаються, коли необхідним, а часто єдиним джерелом інформації є людина (респондент) — безпосередній учасник, представник, носій досліджуваного явища чи процесу.

Модуль 2.

Як підготувати опитування / анкетування

Якість отриманої методом анкетування інформації великою мірою залежить від того, яким чином складена анкета. Чи наявні тут ключові складові, чи простежується логічна схема у послідовності запитань.

Виокремлюють такі складові анкети

Вступна частина пояснює мету дослідження, містить інформацію про організацію, що його здійснює, пояснює принцип заповнення анкети, гарантує анонімність тощо.

Основна частина містить запитання, які передбачають виконання завдань дослідження. Питання складають блоками, у чіткій логічній послідовності. Спочатку іде блок простих, нейтральних запитань, які мають на меті викликати зацікавлення у респондента. Далі ставляться складніші запитання, що виявляють установки та орієнтації опитуваного респондента, його оцінки та судження, які безпосередньо стосуються основної теми дослідження.

Демографічна частина (стать, вік, місце проживання, освіта, місце праці тощо).

Завершальна частина передбачає подяку респондентам за участь у дослідженні.

Вимоги до складання анкети

- ✓ відповідність запитань темі та завданням дослідження;
- ✓ лаконічність, тобто стислий вигляд питань анкети;
- ✓ відсутність двозначних формулювань;
- ✓ зрозумілість для респондентів;
- ✓ безпристрасність і неупередженість;
- ✓ у запитанні має бути сформульована тільки одна думка чи твердження.

За формою відповідей запитання поділяють на:

- ✓ **закриті** (містять повний набір можливих варіантів відповіді):
 - дихотомічні (відповіді так/ні);
 - альтернативні (передбачають лише один варіант відповіді зі запропонованого списку);
 - неальтернативні (є декілька варіантів відповіді);
- ✓ **напівзакриті** (містять запропоновані варіанти відповіді, але можна також внести власну);
- ✓ **відкриті** (передбачають розгорнуту відповідь).

Модуль 3.

Вчимося бути респондентами

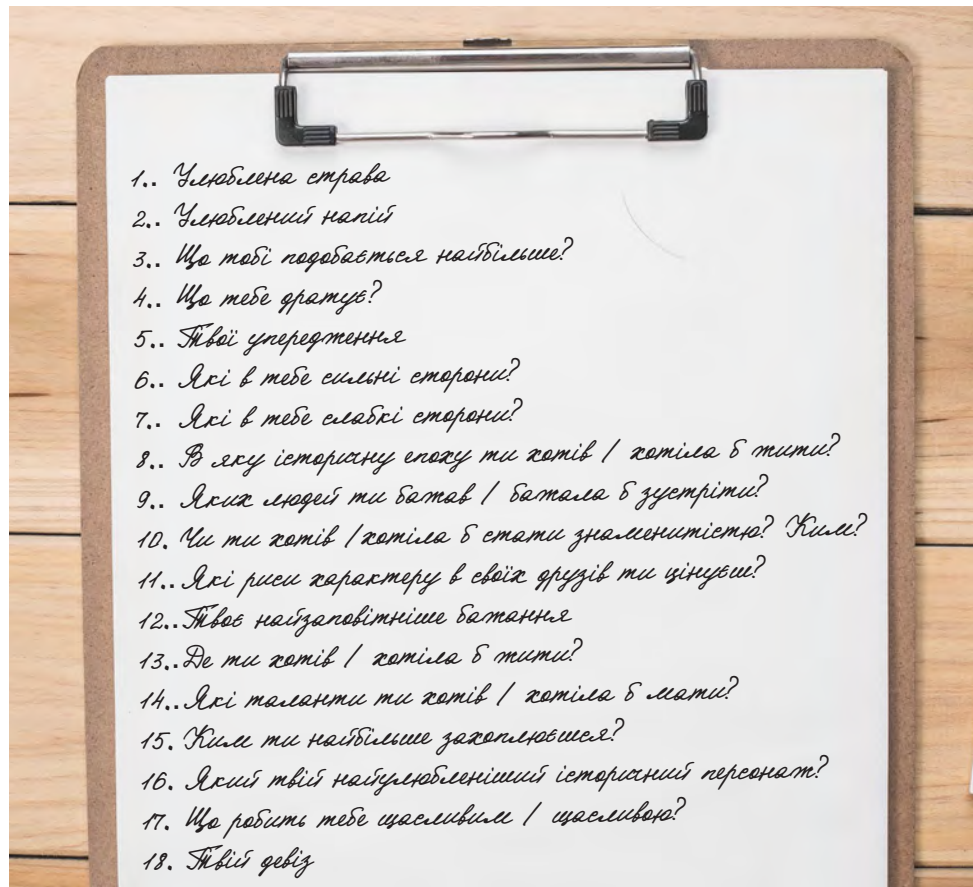
Пропонуємо заповнити напівжартівливу анкету, подану нижче, та обговорити її у класі. Це допоможе вам краще зрозуміти самих себе, а також дізнатися щось нове про своїх однокласників, їхні захоплення та вподобання.

Заповнені анкети на аркуші паперу формату А4 можна представити у формі виставки, розмістивши їх на дошці чи стіні класу для загального ознайомлення.

Під час обговорення з'ясуйте, що є спільним для більшості учнів класу або окремих груп (наприклад, рік та місяці народження). Визначте особливості, які є характерними лише для окремих учнів.

- Що нового вам вдалося дізнатися про своїх однокласників з їхніх анкет?
- А вашим однокласникам про вас?

**АНКЕТА
(фрагмент)**

Повною версією «Веселої анкети» ви можете скористатись на онлайн-платформі підручника — «Майстерні громадянина» (www.citizen.in.ua).

Модуль 4.

У ролі дослідника. Проводимо анкетування

Пропонуємо вам приміряти роль дослідників-науковців. Задля цього визначте проблемну ситуацію, яка є для вас актуальною або викликає зацікавлення. На її основі розробіть власну анкету, яка допоможе з'ясувати причини проблеми; ставлення до неї та її оцінку тих, кого ви плануєте опитувати; шляхи вирішення.

Для того, щоб провести анкетування якісно та отримати достовірні результати, дотримуйтеся наведених порад:

1. Визначте свою цільову аудиторію та кількість осіб, яку ви плануєте опитати.
2. Роздрукуйте потрібну кількість анкет.
3. На початку кожної анкети у двох реченнях опишіть мету, з якою ви проводите це анкетування, вкажіть, хто ви, який проект представляєте.
4. Будьте ввічливими та доброзичливими.
5. Після заповнення анкети подякуйте за співпрацю.
6. Варто з розумінням ставитися до того, що не всі люди, яких ви захочете опитати, матимуть на це час чи бажання.

Як зразок, пропонуємо анкету для опитування мешканців місцевої громади щодо історії вулиці певного населеного пункту.

Зразок анкети

Історія моєї вулиці

Пошукова група _____ (назва навчального закладу, клас) проводить опитування населення _____ (назва населеного пункту) на тему «Історія вулиць» з метою дослідити обізнаність мешканців про минуле вулиць, на яких вони проживають.

Участь в опитуванні є добровільною. Відповіді на запитання анкети є анонімними, зібрані дані будуть використані в узагальненому вигляді у дослідницьких цілях.

Результати опитування будуть оприлюднені _____ (дата) у _____ (назва закладу, адреса).

Якщо вам не байдужа наша громадська ініціатива, просимо відповісти на декілька запитань.

1. Чи мешкаєте ви на вулиці (назва вулиці)?
 - Так (перехід до питання № 2)
 - Ні
 - Без відповіді
2. Чи подобається вам назва вулиці, на якій ви проживаєте?
3. З ким (чим) пов'язана назва вашої вулиці?
4. Коли була заснована ваша вулиця?
5. Чи цікавитеся ви історією своєї вулиці?
6. Чи відомо вам, як ваша вулиця виглядала раніше?
7. Хто жив на цій вулиці раніше?
8. Чи існують певні традиції, притаманні тільки цій вулиці?
9. Які історичні будівлі розташовані на цій вулиці?
10. Чи знаєте ви своїх сусідів?

Дякуємо за співпрацю!

Повну версію анкети «Історія вулиць» ви можете переглянути на веб-порталі підручника — «Майстерня громадянина» (www.citizen.in.ua).

За допомогою наведеного зразка, ви можете розробити анкету для опитування на різні теми:

- визначення проблем у вашому населеному пункті, громаді та пошук шляхів їхнього розв'язання;
- оцінка думок мешканців щодо суперечливих питань місцевої чи національної історії;
- ставлення місцевої громади до представників різних культур;
- готовність мешканців місцевої громади до участі в толоці;
- ставлення місцевої громади до проведення масових заходів у населеному пункті.

**Бажаємо вам успіху
у проведенні анкетування!**

Це стане нашою першою спільною громадянською дією під час вивчення курсу з громадянської освіти.